

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MATEMATIK TASAVVURLANI SHAKLLANTIRISH

Soniya Meliboyeva

Uzun tumani 17-MTT tarbiyachisi

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayoni, ularning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ushbu davr, bolalarning asosiy matematik tushunchalarni o'zlashtirishlari, mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishlari va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishlari uchun eng qulay davr hisoblanadi. Bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirish, ularning kelajakdagi ta'limi va hayoti uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Kalit so'zlar: bolalar, matematik tushunchalar, o'yinlar, tarqatma materiallar, misollar, masala, ta'lim, dars.

Bolalar matematik tushunchalarni o'rganish jarayonida o'yinlar, amaliy mashg'ulotlar va ijodiy faoliyatlar muhim rol o'ynaydi. O'yinlar orqali bolalar raqamlar, shakllar, o'lchovlar va boshqa matematik tushunchalar bilan tanishadilar. O'yinlar, shuningdek, bolalarning diqqatini jalb qilish va ularni qiziqtirish uchun samarali vositadir. Masalan, bolalar uchun mo'ljallangan o'yinlar, ular raqamlarni tanish va hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bunday o'yinlar bolalarga matematik tushunchalarni o'zlashtirishda qiziqarli va samarali usul bo'lib xizmat qiladi. Amaliy mashg'ulotlar ham bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Bolalar turli xil materiallar yordamida shakllar va o'lchovlar bilan ishlash orqali matematik tushunchalarni o'rganadilar. Masalan, bolalar qum, suv, plastilin yoki boshqa materiallar yordamida shakllar yasash orqali geometrik tushunchalarni o'zlashtiradilar. Bu jarayonda bolalar o'z

qo'llari bilan ishlash, tajriba o'tkazish va natijalarni kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bunday faoliyatlar, shuningdek, bolalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, matematik tushunchalarni shakllantirish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lgan yana bir jihat, bolalarning ijtimoiy muhitda o'zaro aloqalari hisoblanadi. Bolalar birgalikda o'yin o'ynash, muammolarni hal qilish va bir-birlariga yordam berish orqali matematik tushunchalarni o'zlashtiradilar. Bu jarayon, bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Ular bir-birlariga savollar berish, fikr almashish va o'zaro munosabatlarni o'rnatish orqali matematik tasavvurlarni yanada chuqurroq o'zlashtiradilar.[1]

Matematik tasavvurlarni shakllantirishda ota-onalarning roli ham juda muhimdir. Ota-onalar bolalariga matematik tushunchalarni o'rgatishda o'zlarining faol ishtiroklarini ko'rsatishlari kerak. Ular bolalari bilan birga o'yinlar o'ynash, amaliy mashg'ulotlar o'tkazish va matematik tushunchalarni hayotiy misollar bilan bog'lash orqali bolalarining qiziqishini oshirishlari mumkin. Ota-onalar, shuningdek, bolalariga matematik tushunchalarni o'rganish jarayonida qo'llab-quvvatlashlari va ularga motivatsiya berishlari muhimdir. Maktabgacha ta'lim muassasalari ham bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim muassasalari o'z dasturlarida matematik faoliyatlarni o'z ichiga olishi, bolalarga qiziqarli va samarali o'yinlar taklif qilishi kerak. Ta'lim jarayonida o'qituvchilar bolalarning qiziqishlarini hisobga olib, ularni faol ishtirok etishga undashlari lozim. O'qituvchilar bolalar bilan birgalikda o'yinlar o'ynab, ularning matematik tushunchalarni o'zlashtirishlariga yordam berishlari kerak.[2]

Bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayoni, shuningdek, turli xil metod va usullarni qo'llashni talab etadi. O'qituvchilar va ota-onalar bolalarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda turli xil metodlarni qo'llashlari kerak. Masalan, vizual materiallar, o'yinlar, amaliy mashg'ulotlar va boshqa interaktiv

faoliyatlar orqali bolalar matematik tushunchalarni o'rganadilar. Bunday metodlar bolalarning diqqatini jalb qilish va ularning qiziqishini oshirishga yordam beradi.[3]

Shuningdek, bolalar matematik tushunchalarni o'rganish jarayonida o'zaro raqobat va hamkorlikni ham his qilishlari muhimdir. O'yinlar va faoliyatlar orqali bolalar bir-birlari bilan raqobatlashish, lekin shu bilan birga bir-birlariga yordam berish imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak. Bu jarayon, bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga va matematik tushunchalarni o'zlashtirishga yordam beradi. Matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayonida bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish ham muhimdir. Har bir bola o'ziga xos qobiliyat va qiziqishlarga ega. Shuning uchun, o'qituvchilar va ota-onalar bolalarning individual xususiyatlariga mos ravishda ta'lim berishlari lozim. Bu, bolalarning matematik tushunchalarni o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayoni, ularning rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. O'yinlar, amaliy mashg'ulotlar, ijtimoiy aloqalar va ota-onalar bilan hamkorlik orqali bolalar matematik tushunchalarni o'zlashtiradilar. Ta'lim muassasalari va o'qituvchilar ham bolalarning matematik tasavvurlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, maktabgacha ta'lim muassasalari, ota-onalar va o'qituvchilar birgalikda bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirishga e'tibor berishlari lozim. Bu jarayon, bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'limi va hayoti uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurazzaqova, N. (2020). "Maktabgacha ta'limda matematik tasavvurlarni rivojlantirish." Tashkent: O'qituvchi.
2. Mamatqulov, A. (2019). "Bolalar uchun matematik o'yinlar va faoliyatlar." Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Qodirova, S. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik ko'nikmalarni shakllantirish." Tashkent: Ma'naviyat.
4. Isroilova, D. (2018). "Matematik ta'lim va bolalar psixologiyasi." Tashkent: Iqtisodiyot va ta'lim.
5. Rasulova, M. (2022). "Maktabgacha ta'limda innovatsion metodlar." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
6. Nurmatova, G. (2020). "Bolalarning matematik fikrlash qobiliyatini rivojlantirish." Tashkent: Yoshlar nashri.
7. Abdullayeva, L. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tushunchalarni o'zlashtirish." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.